

Minister Inwestycji i Rozwoju

**Wytoczne w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych
na lata 2014-2020
(wersja 3)**

Zatwierdzam / Zatwierdzam z upoważnienia

Jerzy Kwieciński

Minister Inwestycji i Rozwoju

(zatwierdzono elektronicznie)

Warszawa, 17 września 2019 r.

Spis treści

Wykaz skrótów i użytych pojęć	3
Rozdział 1 – Podstawa prawna	6
Rozdział 2 – Zakres regulacji	7
Rozdział 3 – Warunki ogólne	8
Rozdział 4 – Kontrola systemowa	10
Rozdział 5 – Weryfikacja wydatków	13
<i>Podrozdział 5.1 Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta</i>	<i>14</i>
<i>Podrozdział 5.2 Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta</i>	<i>15</i>
<i>Podrozdział 5.3 Kontrola krzyżowa</i>	<i>19</i>
Rozdział 6 – Kontrola instrumentów finansowych	22
Rozdział 7 – Kontrola na zakończenie realizacji projektu	25
Rozdział 8 – Kontrola trwałości projektu	25
Rozdział 9 – Roczne plany kontroli	26
Rozdział 10 – Kontrole w trybie doraźnym	27
Rozdział 11 – Środki zwalczania nadużyć finansowych	28
Załącznik nr 1 - Zasady prowadzenia kontroli krzyżowych IF w perspektywie finansowej 2014-2020	30
Załącznik nr 2 - Minimalny zakres informacji oraz struktura rocznego planu kontroli	35

Wykaz skrótów i użytych pojęć:

- 1) Lista skrótów i terminów używanych w dokumencie:
 - a) Beneficjent – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 10 oraz podmiot, o którym mowa w art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,
 - b) ETO – Europejski Trybunał Obrachunkowy,
 - c) EWT – Europejska Współpraca Terytorialna,
 - d) IF – instrument finansowy, o którym mowa w części drugiej w tytule IV rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,
 - e) IK UP – Instytucja Koordynująca Umowę Partnerstwa,
 - f) IP – Instytucja Pośrednicząca w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
 - g) IW – Instytucja Wdrażająca w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
 - h) IZ – Instytucja Zarządzająca w rozumieniu art. 125 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 lub art. 23 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013¹. Skrót ten oznacza także Koordynatora EWT, chyba że w treści wytycznych dokonano wyraźnego rozróżnienia podmiotowego,
 - i) KK – Krajowy Kontroler, o którym mowa w art. 23 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013,
 - j) Koordynator EWT – minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego wykonujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zadania państwa członkowskiego związane z realizacją programu EWT, określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 lub w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013,
 - k) Nieprawidłowość – nieprawidłowość w rozumieniu odpowiednio art. 2 pkt 36 lub pkt 38 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,
 - l) Nadużycie finansowe – nadużycie, o którym mowa w podrozdziale 5.5 RION,
 - m) OBIEE – Oracle Business Intelligence Enterprise Edition, platforma analityczno-raportowa,
 - n) Ostateczny odbiorca – osoba, o której mowa w art. 2 pkt 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,

¹ Przedmiotowa definicja nie odnosi się do IZ umiejscowionej poza granicami RP w PO EWT.

- o) PE – Parlament Europejski,
 - p) PO – Krajowy lub Regionalny Program Operacyjny lub programy EWT,
 - q) PO RYBY – Program Operacyjny „Rybnictwo i Morze”,
 - r) PROW 14-20 – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020,
 - s) RION – Procedura Pełnomocnika Rządu do Spraw Zwalczania Nieprawidłowości Finansowych na Szkodę Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej pt. „Realizacja obowiązku informowania KE o nieprawidłowościach stwierdzonych w ramach wykorzystania funduszy UE”,
 - t) Rok obrachunkowy – rok, o którym mowa w art. 2 pkt 29 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,
 - u) SL2014 – aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
 - v) UE – Unia Europejska,
 - w) Umowa Partnerstwa – umowa partnerstwa, o której mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013,
 - x) WS – Wspólny Sekretariat, o którym mowa w art. 23 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013,
 - y) Zamówienie – umowa odpłatna, zawarta na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych² albo umowy o dofinansowanie projektu pomiędzy zamawiającym a wykonawcą, której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane przewidziane w projekcie realizowanym w ramach PO,
 - z) ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, o których mowa w art. 30 ust. 1 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.
- 2) Ilekroć w wytycznych jest mowa o rozporządzeniu ogólnym, należy przez to rozumieć rozporządzenie, o którym mowa w rozdz. 1 pkt 2 lit. a.
- 3) Ilekroć w wytycznych jest mowa o rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 480/2014, należy przez to rozumieć rozporządzenie, o którym mowa w rozdz. 1 pkt 2 lit. b.
- 4) Ilekroć w wytycznych jest mowa o ustawie wdrożeniowej, należy przez to rozumieć ustawę, o której mowa w rozdz. 1 pkt 1.

² Dz. U. z 2018 r. poz. 1986, z późn. zm.

- 5) Ilekroć w wytycznych jest mowa o rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 1011/2014, należy przez to rozumieć rozporządzenie, o którym mowa w rozdz. 1 pkt 2 lit. d.
- 6) Ilekroć w wytycznych jest mowa o rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013, należy przez to rozumieć rozporządzenie, o którym mowa w rozdz.1 pkt 2 lit. c.
- 7) Ilekroć w wytycznych jest mowa o rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046, należy przez to rozumieć rozporządzenie, o którym mowa w rozdz.1 pkt 2 lit. g.

Rozdział 1 – Podstawa prawna

- 1) Podstawą prawną wydania tych wytycznych jest art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020³,
- 2) Wytyczne zostały opracowane na podstawie następujących aktów prawnych:
 - a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006⁴,
 - b) rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego⁵,
 - c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”⁶,
 - d) rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1011/2014 z dnia 22 września 2014 r. ustanawiającego szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzorów służących do przekazywania Komisji określonych informacji oraz szczegółowe

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1431, z późn. zm.

⁴ Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.

⁵ Dz. Urz. UE L 138 z 13.05.2014, str. 5, z późn. zm.

⁶ Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 259.

- przepisy dotyczące wymiany informacji między beneficjentami a instytucjami zarządzającymi, certyfikującymi, audytowymi i pośredniczącymi⁷,
- e) ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
 - f) rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania z kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”⁸,
 - g) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012⁹.

Rozdział 2 – Zakres regulacji

Wytyczne określają ramy systemu kontroli, w ramach którego przedstawiono najważniejsze procesy kontrolne i określono podstawowe obowiązki IZ w zakresie ich realizacji. Obowiązki instytucji systemu wdrażania w zakresie procesu kontroli, w ramach konkretnego PO, mogą być doprecyzowane i uzupełnione w szczególności w:

- a) umowach albo porozumieniach, o których mowa w art. 10 ust. 1-2 oraz w art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej,
- b) opisie systemu zarządzania i kontroli, o którym mowa w art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej,
- c) instrukcjach wykonawczych, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej.

Dodatkowo, w wytycznych przedstawiono wybrane procesy kontrolne, realizowane przez instytucje inne niż IZ.

⁷ Dz. Urz. UE L 286 z 30.09.2014, str. 1.

⁸ Dz. Urz. UE L 38 z 13.02.2015, str. 1, z późn. zm.

⁹ Dz. Urz. UE L 193 z 30.07.2018, str. 1.

Rozdział 3 – Warunki ogólne

- 1) IZ zapewnia w systemie wdrażania PO realizację kontroli, które obejmują:
 - a) kontrole systemowe,
 - b) weryfikacje wydatków, w tym:
 - weryfikacje wniosków o płatność beneficjenta,
 - kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta,
 - kontrole krzyżowe¹⁰,
 - c) kontrole na zakończenie realizacji projektu,
 - d) kontrole trwałości projektu.
- 2) Kontrole zapewniane przez IZ mogą ponadto obejmować – w zależności od decyzji IZ:
 - a) kontrole zdolności wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie projektu w ramach trybu pozakonkursowego oraz beneficjentów realizujących projekty wybrane do dofinansowania w takim trybie do prawidłowej i efektywnej realizacji projektów, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy wdrożeniowej. Kontrole te dotyczą w szczególności weryfikacji procedur obowiązujących w zakresie realizacji projektów oraz sprawdzenia potencjału administracyjnego podmiotów kontrolowanych do realizacji danych projektów,
 - b) weryfikacje dokumentów w zakresie prawidłowości przeprowadzenia właściwych procedur dotyczących udzielania zamówień lub udzielania pomocy publicznej,
 - c) inne kontrole wynikające z podpisanej z beneficjentem umowy o dofinansowanie lub z decyzji o przyznaniu dofinansowania, np. weryfikacje procedur kontroli wewnętrznej beneficjentów lub weryfikacje w zakresie prawidłowości przeprowadzenia właściwych procedur w zakresie oceny oddziaływania na środowisko.
- 3) Kontrole, o których mowa w pkt 2 lit. a, są prowadzone, po złożeniu wniosku o dofinansowanie projektu. Mogą one być prowadzone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu, o ile potencjalny wnioskodawca wyrazi pisemną zgodę na poddanie się takiej kontroli (np. w projekcie pozakonkursowym PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020).
- 4) Kontrole, o których mowa w pkt 2 lit. a, mogą obejmować swoim zakresem weryfikację poprawności przygotowania projektu i postępu w przygotowaniu projektu do złożenia wniosku o dofinansowanie oraz wykorzystanie środków finansowych przyznanych na wsparcie w przygotowaniu projektu.

¹⁰ W zakresie określonym w rozdziale 5.3 wytycznych.

- 5) Kontrole, o których mowa w pkt 2, podlegają rejestracji w SL2014 tylko w sytuacji sporządzenia informacji pokontrolnej, o której mowa w art. 25 ust. 1 ustawy wdrożeniowej.
- 6) Kontrole prowadzone przez komórki organizacyjne ministerstwa obsługującego ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, inne niż pełniące funkcję IZ, służą wykrywaniu i eliminowaniu podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych funduszy lub instrumentów wsparcia UE albo z tego samego funduszu polityki spójności w ramach co najmniej dwóch PO, w zakresie określonym w podrozdziale 5.3 i w rozdz. 6.
- 7) Kontrole przeprowadzane są samodzielnie przez IZ, jednak ich wykonanie może być powierzone IP, zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy wdrożeniowej lub KK, zgodnie z przepisem art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. IP, zgodnie z przepisem art. 10 ust. 2 ustawy wdrożeniowej, może powierzyć wykonanie kontroli IW.
- 8) Zgodnie z art. 10 ust. 5 ustawy wdrożeniowej, IZ lub – za zgodą tej instytucji – IP lub IW lub KK mogą zlecać innym podmiotom usługi związane z kontrolą, z wyłączeniem usług polegających na prowadzeniu kontroli systemowych. Zlecenie usługi odbywa się w rygorach obowiązującego prawa, w szczególności zasad udzielania zamówień.
- 9) Instytucja dokonująca zlecenia usługi prowadzenia kontroli innym podmiotom ponosi odpowiedzialność za jej należyte wykonanie.
- 10) W kontrolach mogą brać udział eksperci. Rola eksperta, zakres oraz tryb jego udziału w kontrolach określone są zgodnie z art. 68a ustawy wdrożeniowej.
- 11) Instytucja, która w trakcie prowadzenia czynności kontrolnych stwierdzi nieprawidłowość, jest obowiązana do postępowania zgodnie z:
 - a) stosowną procedurą zatwierdzaną przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Zwalczenia Nieprawidłowości Finansowych na Szkodę Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej określającą sposób realizacji obowiązku informowania KE o nieprawidłowościach stwierdzonych w ramach wykorzystania funduszy UE,
 - b) wytycznymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz zgłaszania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności w perspektywie finansowej na lata 2014–2020,
 - c) szczegółowymi zasadami obowiązującymi w PO.
- 12) IZ obowiązana jest przekazać do IK UP informację dotyczącą każdej kontroli ETO, planowanej w ramach PO. Informacja powinna zawierać temat i zakres kontroli, planowany termin i miejsce jej przeprowadzenia. Wstępne ustalenia z kontroli ETO IZ przekazuje do IK UP bez zbędnej zwłoki, chyba że otrzymała je za pośrednictwem

IK UP. Wymiana informacji, o której mowa w tym punkcie dokonywana jest za pośrednictwem adresu mailowego: Komitet_Kontroli@miir.gov.pl.

- 13) IZ obowiązane są do zapewnienia efektywnego systemu przeciwdziałania korupcji i zapobiegania nadużyciom finansowym w projektach współfinansowanych z funduszy unijnych. Mechanizmy składające się na ten system powinny zostać opisane przez IZ w odrębnym dokumencie, o którym mowa w rozdz. 11¹¹.
- 14) Kontrole zapewniane przez IZ są realizowane z uwzględnieniem przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych¹².
- 15) IZ obowiązana jest przyjąć w ramach PO systemowe podejście w kwestii weryfikacji wnioskodawcy/beneficjenta jako podatnika podatku od towarów i usług (w procesie tym należy m.in. wykorzystywać dane udostępniane poprzez stronę Ministerstwa Finansów – Portal Podatkowy: <http://www.finanse.mf.gov.pl/web/wp/pp>).
- 16) W celu ujednolicenia standardów prowadzenia kontroli, o których mowa w pkt 1 i 2, zwłaszcza w zakresie terminów realizacji czynności kontrolnych i ich dokumentowania, zaleca się przy definiowaniu szczegółowych warunków prowadzenia tych kontroli, uwzględnienie pomocniczo rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej¹³.

Rozdział 4 – Kontrola systemowa

- 1) IZ oraz IP są obowiązane do prowadzenia kontroli systemowych w sytuacji, gdy powierzają swoje zadania, określone w art. 125 rozporządzenia ogólnego, innym podmiotom. Celem kontroli systemowej jest uzyskanie pewności, że wszystkie powierzone funkcje są realizowane w odpowiedni sposób, a system zarządzania i kontroli PO funkcjonuje prawidłowo, skutecznie i zgodnie z prawem¹⁴. Dodatkowo, kontrola ta wszczynana jest w sytuacji wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 24 ust. 11 pkt 1 ustawy wdrożeniowej.

¹¹ Nie dotyczy koordynatora EWT.

¹² Dz.U. z 2018 r. poz. 1000, z późn. zm.

¹³ Dz. U. Nr 185, poz. 1092. Z zachowaniem pierwszeństwa rozwiązań zawartych w ustawie wdrożeniowej i wytycznych.

¹⁴ W sytuacji powierzenia zadań przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, na podstawie art. 400b ust. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, z późn. zm.), za określenie zasad weryfikacji poprawności realizacji tych zadań odpowiada IZ, która może zalecić prowadzenie przez NFOŚiGW kontroli systemowych.

- 2) Powierzenie zadań zgodnie z warunkami, określonymi w rozdz. 3 pkt 7, dokonywane jest na podstawie stosownej umowy lub porozumienia, w których zawarte jest zobowiązanie IP, KK, WS lub IW do poddania się kontroli systemowej. Dodatkowo, IZ może zawrzeć w tej umowie lub porozumieniu szczegółowe zasady, na jakich kontrola systemowa będzie prowadzona.
- 3) Kontrola systemowa przeprowadzana przez IZ dotyczy zadań realizowanych przez IP, KK, WS oraz zadań realizowanych przez ZIT. Kontrola systemowa przeprowadzana przez IP dotyczy weryfikacji zadań realizowanych przez IW. W ramach weryfikacji zadań instytucja kontrolująca może poddać kontroli, zgodnie z warunkami określonymi w podrozdziale 5.2, próbę projektów. Szczegółowe warunki dokumentowania kontroli próby projektów w ramach prowadzonej kontroli systemowej określa IZ.
- 4) Kontrola systemowa przeprowadzana przez IZ dotyczy zadań realizowanych przez Lokalną Grupę Działania w ramach mechanizmu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność¹⁵. W celu uniknięcia nakładania się terminów kontroli i dublowania ich zakresów, zalecane jest prowadzenie kontroli systemowej przez IZ w koordynacji z właściwymi instytucjami systemu wdrażania PROW 14-20 lub PO RYBY.
- 5) IZ może dodatkowo prowadzić kontrole systemowe w IW zarówno w trybie planowym, jak i w trybie doraźnym.
- 6) Instytucja, która powierzyła swoje zadania IP, IW, ZIT, KK lub WS przeprowadza w każdej instytucji wykonującej jej zadania co najmniej jedną kontrolę systemową w każdym roku obrachunkowym. W sytuacji szczególnie uzasadnionej IK UP może zaakceptować mniejszą liczbę podmiotów wyłonionych do kontroli systemowej w rocznym planie kontroli lub w aktualizacji zaakceptowanego wcześniej rocznego planu kontroli, pod warunkiem, że wielkość próby podmiotów do kontroli systemowej nie będzie mniejsza niż 50%. Próba ta powinna być wybrana w oparciu o analizę ryzyka.
- 7) Kontrola systemowa prowadzona jest, co do zasady, w siedzibie instytucji kontrolowanej. Część czynności związanych z weryfikacją dokumentów może odbywać się w siedzibie instytucji kontrolującej¹⁶. Kontrola systemowa prowadzona na podstawie art. 24 ust. 12a ustawy wdrożeniowej może odbywać się w siedzibie instytucji kontrolującej.
- 8) Przedmiot kontroli systemowej stanowią wszystkie zadania powierzone IP lub IW zgodnie z art. 10 ust. 1 lub ust. 2 ustawy wdrożeniowej, zadania powierzone ZIT zgodnie z art. 30 ust. 5 pkt 3 ustawy wdrożeniowej lub zadania powierzone WS lub KK zgodnie z art. 12 ust. 2 i 3 ustawy wdrożeniowej. Instytucja kontrolująca może jednak dokonać wyboru

¹⁵ Mechanizm, o którym mowa w art. 35 rozporządzenia ogólnego.

¹⁶ W sytuacji rozszerzenia kontroli systemowej o kontrolę projektów w miejscu realizacji lub siedzibie beneficjenta należy uwzględnić warunki ujęte w pkt 3.

próby procesów do kontroli systemowej w danym roku obrachunkowym, dla każdej instytucji kontrolowanej indywidualnie, na podstawie metodyki doboru procesów do kontroli systemowej.

- 9) Informacje o kontrolach systemowych stanowią obowiązkowy element rocznych planów kontroli PO.
- 10) Realizacja kontroli systemowej składa się z następujących podstawowych etapów:
 - a) zaplanowania czynności kontrolnych (m.in. zebranie dokumentów i informacji o zakresie obowiązków danej instytucji, powołanie zespołu kontrolującego i podpisanie deklaracji bezstronności przez jego członków, sporządzenie pisemnych, imiennych upoważnień do kontroli),
 - b) przekazania zawiadomienia o kontroli instytucji kontrolowanej¹⁷,
 - c) przeprowadzenia czynności kontrolnych,
 - d) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi lub rekomendacjami i przekazania jej podmiotowi kontrolowanemu¹⁸,
 - e) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej, w przypadku ich złożenia,
 - f) przekazania ostatecznej informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi lub rekomendacjami:
 - do instytucji kontrolowanej,
 - do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o którym mowa w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie procesu desygnacji, w przypadku, gdy wynik kontroli wskazuje w ocenie IZ na niespełnienie kryteriów desygnacji, o których mowa w załączniku XIII do rozporządzenia ogólnego,
 - do wiadomości IK UP oraz Instytucji Audytowej, o ile stwierdzono poważne defekty w skutecznym funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli,
 - g) monitorowania wdrożenia zaleceń pokontrolnych lub rekomendacji.
- 11) IZ określa warunki, zgodnie z którymi odbywa się weryfikacja wdrożenia zaleceń pokontrolnych lub rekomendacji. Warunki te powinny uwzględniać możliwość wprowadzenia różnych sposobów postępowania w zależności od rodzaju wykrytych nieprawidłowości i uchybień w funkcjonowaniu kontrolowanej instytucji. Wyróżnia się dwa sposoby weryfikacji wdrożenia zaleceń pokontrolnych: weryfikację korespondencyjną na

¹⁷ Z zastrzeżeniem kontroli prowadzonej w trybie doraźnym.

¹⁸ Co do zasady informację pokontrolną przesyła się do podpisu podmiotowi kontrolowanemu, jednak IZ może zdecydować o odstąpieniu od obowiązku podpisywania informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany pod warunkiem udokumentowania przez instytucję kontrolującą otrzymania przez ten podmiot informacji pokontrolnej.

podstawie przekazanych przez instytucję kontrolowaną dokumentów oraz kontrolę sprawdzającą w siedzibie instytucji kontrolowanej.

- 12) Informacja pokontrolna sporządzona w wyniku kontroli sprawdzającej wdrożenie zaleceń pokontrolnych lub rekomendacji lub informacja o wdrożeniu zaleceń w przypadku weryfikacji korespondencyjnej powinna zostać przekazana właściwym instytucjom, zgodnie z warunkami określonymi w pkt 10 lit. f.
- 13) Kontrole systemowe nie podlegają rejestracji w SL2014, jeżeli jednak w trakcie kontroli systemowej skontrolowano próbę projektów, o której mowa w pkt 3 – wynik kontroli każdego projektu, gdzie stwierdzono istotne zastrzeżenia, podlega rejestracji.
- 14) Szczegółowe warunki prowadzenia kontroli systemowej określa IZ uwzględniając przepisy ustawy wdrożeniowej i wytycznych.

Rozdział 5 – Weryfikacja wydatków

- 1) Weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu dostarczenia produktów i usług współfinansowanych w ramach projektów¹⁹, faktycznego poniesienia wydatków oraz ich zgodności z programem operacyjnym oraz zasadami unijnymi i krajowymi²⁰. W przypadku programów EWT sprawdzeniu podlega dodatkowo zgodność poniesionych wydatków ze szczegółowymi zasadami określonymi w programie.
- 2) Proces weryfikacji wydatków dotyczy w szczególności tych wydatków, które zostaną ujęte w rocznym zestawieniu wydatków, o którym mowa w art. 138 lit. a rozporządzenia ogólnego.
- 3) Proces weryfikacji wydatków obejmuje:
 - a) weryfikację wniosków o płatność beneficjenta,
 - b) kontrolę projektu w miejscu realizacji lub w siedzibie beneficjenta,
 - c) kontrolę krzyżową.
- 4) Weryfikacja wydatków rozliczanych metodą uproszczoną uwzględnia zalecenia określone w rozdziale 6.5 wytycznych Komisji Europejskiej pn. *Wytyczne dotyczące form kosztów uproszczonych: finansowanie w oparciu o stawki ryczałtowe, standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe*.
- 5) Szczegółowe warunki weryfikacji wydatków w ramach PO określa IZ.

¹⁹ Dostarczenie produktów i usług w rozumieniu art. 125 ust. 4 lit. a rozporządzenia ogólnego, obejmujące także wykonanie robót budowlanych.

²⁰ Zasady obowiązujące beneficjenta/odbiorcę pomocy, ujęte w powszechnie obowiązujących aktach prawa oraz m.in. w umowie o dofinansowanie i właściwych wytycznych.

Podrozdział 5.1 Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta

- 1) Celem weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta jest potwierdzenie kwalifikowalności wydatków współfinansowanych ze środków unijnych, krajowych lub wkładu własnego, które zostały ujęte w tym wniosku. Instytucje kontrolujące wnioski są obowiązane, w szczególności, do sprawdzenia w trakcie tej weryfikacji, czy:
 - a) wniosek o płatność został prawidłowo wypełniony od strony formalnej,
 - b) wydatki ujęte we wniosku o płatność, przedstawione do refundacji lub rozliczenia, są wydatkami kwalifikowalnymi,
 - c) wniosek o płatność jest poprawny od strony rachunkowej,
 - d) zakres rzeczowy projektu jest realizowany zgodnie z umową o dofinansowanie lub decyzją o dofinansowaniu.
- 2) Weryfikacji podlega każdy złożony przez beneficjenta wniosek o płatność wraz z załącznikami, w tym dokumentami poświadczającymi prawidłowe poniesienie wydatków ujętych w tym wniosku. Podczas weryfikacji korzysta się dodatkowo z innych informacji posiadanych przez instytucję weryfikującą (np. z wyników kontroli innych instytucji).
- 3) Weryfikacji podlega co najmniej próba dokumentów poświadczających prawidłowość wydatków ujętych w każdym wniosku o płatność²¹. W sytuacji weryfikacji próby dokumentów, IZ/IP/IW lub właściwy KK przygotowuje w formie pisemnej metodykę doboru próby dokumentów do kontroli wniosku o płatność, wraz z jej uzasadnieniem²². Założenia dotyczące metodyki doboru dokumentów przy weryfikacji wniosku o płatność ujmowane są w rocznym planie kontroli PO. Co najmniej raz w roku obrachunkowym założenia te podlegają przeglądowi, a metodyka ewentualnej aktualizacji – zgodnie z podziałem zadań przyjętym przez IZ.
- 4) Co do zasady, kontrola dokumentów przy weryfikacji wniosku o płatność prowadzona jest na podstawie elektronicznej wersji tych dokumentów, przekazywanych za pomocą systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 2 pkt 23 ustawy wdrożeniowej.
- 5) IZ zapewnia zachowanie zasady jednokrotnego przekazywania dokumentów do kontroli, o której mowa w art. 122 ust. 3 rozporządzenia ogólnego²³.
- 6) Weryfikacja wniosku o płatność dokumentowana jest poprzez wypełnienie listy sprawdzającej. Weryfikacja wniosku o płatność przeprowadzana jest z zachowaniem

²¹ IZ może odstąpić od obowiązku doboru próby dokumentów do kontroli w programach operacyjnych, w których Komisja Europejska wyraziła zgodę na prowadzenie weryfikacji wniosków o płatność w oparciu, co do zasady, o przekazywane zestawienia dokumentujące poniesione wydatki.

²² Przygotowując metodykę, należy mieć na względzie zalecenia ujęte w rozdz. 1.7 wytycznych Komisji Europejskiej dla Państw Członkowskich dotyczących kontroli zarządczych (okres programowania 2014-2020).

²³ Wyjątek od tej zasady stanowi wyłącznie wystąpienie przesłanek przewidzianych w metodyce, o której mowa w pkt 3, wskazujących na wątpliwości co do wiarygodności elektronicznych wersji przekazanych dokumentów.

zasady „dwóch par oczu”, co oznacza, że co najmniej ostateczna wersja wniosku o płatność jest weryfikowana przez dwie osoby.

- 7) W sytuacji stosowania ryczałtowych metod rozliczania wydatków, weryfikacja wniosku o płatność obejmuje sprawdzenie spełniania warunków dokonania płatności na rzecz beneficjenta w pełnej wysokości, na podstawie dokumentów składających się na ścieżkę audytu, określoną w art. 25 ust. 1 lit. c-e rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014.
- 8) Po zakończeniu procesu weryfikacji wniosku o płatność, prowadzonej w SL2014, skan listy sprawdzającej rejestrowany jest w SL2014²⁴. W przypadku PO, w ramach którego wynik weryfikacji wniosku o płatność rejestrowany jest w Lokalnym Systemie Informatycznym, import zatwierdzonego wniosku do SL2014 oznacza, że jego weryfikacja została zakończona. Odpowiedzialność za zapewnienie ścieżki audytu w PO, w którym weryfikacja wniosku o płatność prowadzona jest w Lokalnym Systemie Informatycznym, spoczywa na IZ.
- 9) W ramach IF, wnioski o płatność, w których beneficjent wnioskuję o przekazanie drugiej i kolejnych transz środków na rzecz IF (z zachowaniem przepisów art. 41 rozporządzenia ogólnego) weryfikowane są w oparciu o dane o wydatkach w rozumieniu art. 42 ust. 1 lit. a, b i d rozporządzenia ogólnego.
- 10) Weryfikacja wniosków o płatność w programach EWT, w których IZ umiejscowiona jest po stronie polskiej, prowadzona jest z wykorzystaniem dodatkowych funkcji SL2014, przewidzianych dla beneficjentów i KK.

Podrozdział 5.2 Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta²⁵

- 1) Kontrola projektów w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta jest formą weryfikacji wydatków potwierdzającą, że:
 - a) współfinansowane towary i usługi zostały dostarczone,
 - b) faktyczny stan realizacji projektu jest zgodny z umową o dofinansowanie i odpowiada informacjom ujętym we wnioskach o płatność oraz w innych dokumentach przekazywanych do instytucji kontrolującej,

²⁴ Nie dotyczy SL2014-PT.

²⁵ Ilekroć w wytycznych mowa jest o kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta, należy przez to rozumieć również możliwość kontroli w każdym miejscu bezpośrednio związanym z realizacją projektu.

- c) wydatki zadeklarowane przez beneficjentów w związku z realizowanymi projektami zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z wymaganiami programu operacyjnego oraz z zasadami unijnymi i krajowymi²⁶.
- 2) Dodatkowo, kontrole projektów w miejscu ich realizacji mogą być prowadzone w formie wizyt monitoringowych, będących formą kontroli u beneficjenta. Celem wizyt monitoringowych może być m.in. wczesne identyfikowanie ewentualnych zagrożeń i nieprawidłowości, monitorowanie postępu w realizacji projektu, weryfikacja sposobu realizacji projektu w miejscu wykonywania zadań merytorycznych.
- 3) Weryfikacja projektu podczas wizyty monitoringowej może obejmować m. in.:
- a) sprawdzenie postępu w realizacji wykonanych prac oraz czy produkty zostały dostarczone, usługi wykonane i roboty zrealizowane,
 - b) realizację obowiązków w zakresie informacji i promocji,
 - c) sprawdzenie faktycznej liczby uczestników w zadaniach merytorycznych objętych projektem.
- 4) Szczegółowe warunki prowadzenia wizyt monitoringowych określa IZ.
- 5) Kontrole, o których mowa w pkt 1 i 2, realizowane są na podstawie pisemnego, imiennego upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.
- 6) Kontrole projektów w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta mogą być prowadzone na próbie projektów, z zachowaniem zasady proporcjonalności, o której mowa w art. 125 ust. 5 rozporządzenia ogólnego.
- 7) Metodykę doboru próby projektów do kontroli sporządza w formie pisemnej IZ lub instytucja, której IZ deleguje/powierzy to zadanie. Przyjęta metodyka zapewnia odpowiednią wielkość próby oraz uwzględnia poziom ryzyka charakterystyczny dla różnych typów beneficjentów i projektów, w celu osiągnięcia wystarczającej pewności w zakresie zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków²⁷. IZ lub instytucja, której IZ delegowała/powierzyła to zadanie, obowiązane są do przechowywania w formie pisemnej dokumentacji zawierającej opis i uzasadnienie stosowanej metodyki doboru próby oraz dokumentacji identyfikującej wybrane do weryfikacji projekty.
- 8) Metodyka doboru próby projektów do kontroli w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta uwzględnia ograniczenia w zakresie terminów, w jakich beneficjent

²⁶ Zasady, o których mowa w rozdz. 5 pkt 1.

²⁷ Przygotowując metodykę, należy mieć na względzie zalecenia ujęte w rozdz. 1.7 wytycznych Komisji Europejskiej dla Państw Członkowskich dotyczących kontroli zarządczych (okres programowania 2014-2020), w tym w szczególności uwzględnienie metody wyboru próby projektów do kontroli, przygotowanej w oparciu o analizę ryzyka uzupełnioną o dobór losowy.

ma obowiązek zapewnienia dostępu do dokumentów związanych z realizacją projektu, wynikające z art. 23 ust. 3 ustawy wdrożeniowej.

- 9) Metodyka doboru próby projektów do kontroli w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta, sporządzona lub zmodyfikowana przez IP, jest przekazywana do akceptacji IZ. Metodyka doboru projektów do kontroli w miejscu realizacji lub siedzibie beneficjenta, sporządzona lub zmodyfikowana przez IW, przekazywana jest do akceptacji IP, o ile IZ nie zastrzeże tej kompetencji dla siebie. W programach EWT reguły akceptacji metodyki doboru próby projektów do kontroli w miejscu ich realizacji stosowane są odpowiednio.
- 10) Założenia dotyczące metodyki doboru próby projektów do kontroli stanowią element rocznego planu kontroli PO.
- 11) Co najmniej raz w roku obrachunkowym założenia, o których mowa w pkt 10, podlegają przeglądowi, a metodyka doboru próby projektów do kontroli ewentualnej aktualizacji – zgodnie z podziałem zadań przyjętym przez IZ.
- 12) Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta składa się z następujących podstawowych etapów:
 - a) zaplanowania czynności kontrolnych (m.in. zebranie dokumentów i informacji o projekcie, powołanie zespołu kontrolującego i podpisanie deklaracji bezstronności przez jego członków, sporządzenie upoważnień do kontroli)²⁸;
 - b) przekazania zawiadomienia o kontroli instytucji kontrolowanej²⁹;
 - c) przeprowadzenia czynności kontrolnych;
 - d) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi lub rekomendacjami i przekazania jej podmiotowi kontrolowanemu³⁰;
 - e) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej wraz z ewentualnym sporządzeniem i przekazaniem ostatecznej informacji pokontrolnej, zgodnie z art. 25 ustawy wdrożeniowej;
 - f) informowania o nieprawidłowościach;
 - g) rejestracji wyniku kontroli w SL2014;
 - h) monitorowania wdrożenia zaleceń pokontrolnych.
- 13) W trakcie wykonywania czynności kontrolnych można przeprowadzić oględziny, zgodnie z wymogami art. 23 ust. 8 i 9 ustawy wdrożeniowej.

²⁸ Instytucja odpowiedzialna za przeprowadzenie kontroli powinna zapewnić w ramach struktury organizacyjnej możliwość wykonywania kontroli w zespołach co najmniej dwuosobowych.

²⁹ Z zastrzeżeniem kontroli prowadzonej w trybie doraźnym i wizyt monitoringowych.

³⁰ Co do zasady, informację pokontrolną przekazuje się do podpisu podmiotowi kontrolowanemu, jednak IZ może zdecydować o odstąpieniu od obowiązku podpisywania informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany pod warunkiem udokumentowania przez instytucję kontrolującą otrzymania przez ten podmiot (lub działający w jego imieniu) informacji pokontrolnej.

- 14) Przyjęcie ustnych wyjaśnień lub oświadczeń w trakcie przeprowadzania czynności kontrolnych dokonywane jest z zachowaniem art. 23 ust. 9 ustawy wdrożeniowej.
- 15) W sytuacji sporządzenia zaleceń pokontrolnych lub rekomendacji, sposób ich realizacji podlega monitorowaniu poprzez weryfikację korespondencyjną na podstawie przekazanych przez beneficjenta dokumentów lub poprzez kontrolę sprawdzającą w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta. Decyzję dotyczącą sposobu weryfikacji zaleceń pokontrolnych podejmuje instytucja kontrolująca, biorąc pod uwagę charakter tych zaleceń.
- 16) IZ opracowuje szczegółowe warunki przeprowadzania kontroli projektu w miejscu realizacji lub w siedzibie beneficjenta oraz sposób postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.
- 17) W sytuacji, gdy instytucja systemu wdrażania polityki spójności, wykonująca zadania w zakresie kontroli, jest jednocześnie beneficjentem weryfikowanego projektu, IZ – opracowując szczegółowe warunki prowadzenia kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta – zapewni rozdzielność funkcji, o której mowa w art. 125 ust. 7 rozporządzenia ogólnego.
- 18) Informacje o stwierdzonych nieprawidłowościach są przekazywane zgodnie z dokumentami, o których mowa w rozdz. 3 pkt 11 wytycznych.
- 19) Informacje na temat przeprowadzonej kontroli oraz informacje na temat stwierdzonych w trakcie tej kontroli nieprawidłowości podlegają rejestracji w SL2014.
- 20) Informacja pokontrolna wraz z zaleceniami, sporządzona w trakcie kontroli projektu innej, niż kontrole realizowane zgodnie z art. 125 ust. 4 lit. a rozporządzenia ogólnego (tj. informacja sporządzona przez zewnętrzną instytucję kontrolującą, np. Komisję Europejską, instytucję audytową lub ETO), jest rejestrowana w SL2014 przez instytucję, która podpisała z beneficjentem umowę o dofinansowanie.
- 21) Informacja, o której mowa w pkt 20, przekazywana jest do wiadomości IZ przez właściwą instytucję systemu wdrażania polityki spójności, która informację pokontrolną otrzymała, chyba że IZ otrzymała ją równolegle od instytucji kontrolującej.

Podrozdział 5.3 Kontrola krzyżowa

- 1) Ze względu na cele kontroli krzyżowej wyróżnia się:
 - a) kontrolę krzyżową programu, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach jednego PO³¹,

³¹ W ramach EWT kontrola ta dotyczy wydatków ujętych we wnioskach o płatność zarejestrowanych w SL2014.

b) kontrolę krzyżową horyzontalną, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych PO realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa³²,

c) kontrolę krzyżową międzyokresową, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach PO dwóch perspektyw finansowych.

Kontrole, o których mowa w lit. a, prowadzone są w oparciu o raporty zdefiniowane w OBIEE przez IK UP w porozumieniu z właściwymi IZ. Kontrole, o których mowa w lit. b i c, bez kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 14-20 i PO RYBY, prowadzone są w oparciu o dane dostępne w Centralnym Systemie Teleinformatycznym, w szczególności raporty zdefiniowane w OBIEE przez IK UP w porozumieniu z komórką organizacyjną obsługującą ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, realizującą te kontrole w trybie regulaminowym³³.

Dodatkowo, prowadzone są kontrole krzyżowe IF, o których mowa w rozdz. 6 pkt 11 wytycznych.

- 2) Kontrolom krzyżowym, o których mowa w pkt 1 lit. a-c, może podlegać wybierana cyklicznie, co najmniej raz na kwartał, próba beneficjentów.. W zależności od typu kontroli krzyżowej próba ta wybierana jest spośród beneficjentów realizujących:
 - a) co najmniej 2 projekty w ramach jednego PO,
 - b) projekty w co najmniej dwóch PO,
 - c) projekty w ramach dwóch perspektyw finansowych.
- 3) Próba beneficjentów, o której mowa w pkt 2 jest wybierana na podstawie analizy ryzyka oraz doboru losowego.
- 4) Minimalna wielkość próby, o której mowa w pkt 2, zostanie określona odpowiednio w szczegółowych procedurach prowadzenia kontroli krzyżowej w taki sposób, aby dawać racjonalne zapewnienie, że wydatki ujęte w zestawieniu wydatków, o którym mowa w art. 138 lit. a rozporządzenia ogólnego, nie zostały podwójnie sfinansowane. Kontrolą krzyżową, o której mowa w pkt 1 lit. a-c należy objąć próbę minimum 5% beneficjentów, którzy w danym cyklu spełniali warunki, o których mowa odpowiednio w pkt 2 lit. a-c³⁴.
- 5) Nie mniej niż połowę minimalnej wielkości próby, o której mowa w pkt 4, stanowią beneficjenci realizujący projekty w obszarach ryzyka, ujętych w analizie, o której mowa w pkt 10 i 14. Wielkość próby powinna być odpowiednio zwiększana, jeśli wynika to z przeprowadzonej analizy ryzyka, o której mowa w pkt 10 i 14.

³² W tym w ramach PROW 14-20 lub PO RYBY.

³³ Stosuje się dodatkowe narzędzia do kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 14-20 lub PO RYBY, tj. raporty przygotowywane/generowane/stosowane przez użytkowników Centrum Kontroli Krzyżowych (aplikacja dedykowana do wymiany danych do kontroli krzyżowych, udostępniania przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

³⁴ Ewentualna próba w kontrolach krzyżowych horyzontalnych z projektami PROW 14-20 lub PO RYBY dobierana jest niezależnie od kontroli krzyżowej horyzontalnej, o której mowa w pkt 9 lit. b.

- 6) Możliwe jest przeprowadzenie kontroli krzyżowej koordynowanej, której celem jest weryfikacja i wykluczenie podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych PO poprzez przeprowadzenie czynności kontrolnych w miejscu realizacji projektów lub w siedzibie beneficjenta.
- 7) Kontrola krzyżowa koordynowana prowadzona jest przez IK UP oraz właściwą komórkę organizacyjną, o której mowa w pkt 9 lit. b, we współpracy z właściwymi IZ.
- 8) Kontrola krzyżowa koordynowana składa się z następujących etapów:
 - a) decyzji IK UP o przeprowadzeniu kontroli krzyżowej koordynowanej,
 - b) uzgodnień pracowników IK UP oraz właściwych IZ dotyczących zakresu kontroli, sposobu jej przeprowadzenia, podziału zadań,
 - c) powołania zespołu kontrolującego,
 - d) przeprowadzenia czynności kontrolnych,
 - e) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi lub rekomendacjami,
 - f) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej wraz z ewentualnym sporządzeniem i przekazaniem ostatecznej informacji pokontrolnej, zgodnie z art. 25 ustawy wdrożeniowej,
 - g) rejestracji kontroli w SL2014 - obowiązek IK UP,
 - h) ewentualnego informowania o nieprawidłowościach i korygowania wydatków – obowiązek właściwych IZ.
- 9) Za sposób realizacji kontroli krzyżowej odpowiada:
 - a) właściwa IZ – w zakresie kontroli krzyżowej programu oraz kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 14-20 i PO RYBY³⁵,
 - b) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego – w zakresie kontroli krzyżowej międzyokresowej oraz w zakresie kontroli krzyżowej horyzontalnej, z wyłączeniem kontroli, o których mowa w lit. a – powierzając te zadania w trybie regulaminowym właściwej komórce organizacyjnej w obsługującym go urzędzie.
- 10) IZ (nie dotyczy Koordynatora EWT) opracowuje pisemnie szczegółowe procedury prowadzenia kontroli, o których mowa w pkt 9 lit. a. Procedury te zawierają m.in. analizę ryzyka podwójnego finansowania wydatków w projektach realizowanych w PO.
- 11) W ramach EWT kontrole krzyżowe mogą być prowadzone łącznie dla wszystkich PO.
- 12) Dostęp do danych do prowadzenia kontroli krzyżowych horyzontalnych z projektami PROW 14-20 i z projektami PO RYBY, dotyczących beneficjentów tych programów,

³⁵ Kontrole te dotyczą także projektów realizowanych w ramach wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw – w zakresie, w jakim Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa udostępnia dane na podstawie porozumienia, o którym mowa w pkt 11.

zostanie zapewniony IZ na podstawie porozumienia Ministerstwa Rozwoju z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

- 13) Kontrole krzyżowe mogą podlegać zleceniu, o którym mowa w rozdz. 3 pkt 8 wytycznych, z wyjątkiem kontroli krzyżowej koordynowanej.
- 14) Pisemne szczegółowe procedury prowadzenia kontroli krzyżowej horyzontalnej (z wyłączeniem kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 14-20 i PO RYBY) i kontroli krzyżowej międzyokresowej opracowuje komórka organizacyjna obsługująca ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, realizująca te kontrole w trybie regulaminowym. Procedury te zawierają m.in. analizę ryzyka podwójnego finansowania wydatków w projektach realizowanych w PO. IK UP opracowuje pisemnie szczegółowe warunki prowadzenia kontroli krzyżowej koordynowanej.
- 15) Kontrole krzyżowe mogą być prowadzone dodatkowo przez właściwą instytucję na wniosek podmiotu mającego uzasadnione podejrzenie podwójnego finansowania wydatków przez beneficjenta.
- 16) W kontrolach krzyżowych horyzontalnych (z wyłączeniem kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 14-20 i PO RYBY) oraz w kontrolach krzyżowych międzyokresowych:
 - a) w sytuacji wystąpienia uzasadnionego podejrzenia, iż mogło dojść do podwójnego finansowania wydatków w ramach co najmniej dwóch PO, podmiot prowadzący kontrolę zwraca się do właściwych IZ o przedłożenie do weryfikacji, w terminie nie dłuższym niż 20 dni roboczych od dnia otrzymania przedmiotowej prośby, poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii wskazanych dowodów księgowych (chyba, że dokumenty te dostępne są w wersji elektronicznej w SL2014, a ich wiarygodność nie budzi wątpliwości). W ramach kontroli krzyżowej podmiot kontrolujący może, w uzasadnionych przypadkach, wystąpić do IZ o przekazanie wyjaśnień w zakresie podejrzenia podwójnego finansowania wydatków lub podejrzenia innej nieprawidłowości, bez konieczności przedkładania do weryfikacji kopii dowodów księgowych,
 - b) w przypadku stwierdzenia podwójnego finansowania tego samego wydatku lub innej nieprawidłowości, instytucja kontrolująca zawiadamia niezwłocznie o tym fakcie IZ, które stosują procedury postępowania przewidziane w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji projektu.
- 17) W sytuacji, gdy w trakcie kontroli krzyżowej prowadzonej przez instytucje kontrolujące PROW 14-20 lub PO RYBY wystąpi uzasadnione podejrzenie, iż mogło dojść do próby uzyskania podwójnego sfinansowania tego samego wydatku, instytucje systemu wdrażania, które podpisały umowę z kontrolowanym beneficjentem, przekazują w ciągu 14 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku od instytucji prowadzącej kontrolę krzyżową w ramach PROW 14-20 lub PO RYBY, poświadczone za zgodność z oryginałem lub

za zgodność z odpisem, kopie wskazanych we wniosku faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej albo wersje elektroniczne tych dokumentów (zgodnie z treścią wniosku).

- 18) Wyniki kontroli krzyżowej programu, horyzontalnej i międzyokresowej podlegają rejestracji w SL2014, zgodnie z właściwą Instrukcją Użytkownika SL2014.

Rozdział 6 – Kontrola instrumentów finansowych

- 1) W ramach instrumentów finansowych, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. b rozporządzenia ogólnego, minimalny zakres kontroli IZ obejmuje:
 - a) kontrole realizacji umowy o finansowaniu³⁶,
 - b) weryfikacje wydatków prowadzone przez podmioty wdrażające IF,
 - c) kontrole dokumentów, potwierdzające zachowanie ścieżki audytu,
 - d) kontrole w momencie zamknięcia PO.
- 2) Kontrole realizacji umowy o finansowaniu prowadzone są przez IZ, co do zasady, w siedzibie instytucji, z którymi zawarła ona umowę, o której mowa w art. 38 ust. 7 rozporządzenia ogólnego³⁷. Zakres kontroli obejmuje prawidłowość realizacji tej umowy.
- 3) Kontrole, o których mowa w pkt 2, obejmują każdą instytucję, z którą IZ zawarła umowę o finansowaniu³⁸. Częstotliwość prowadzenia tej kontroli określa IZ (także dla kontroli prowadzonych przez fundusz funduszy w stosunku do pośredników finansowych), biorąc pod uwagę obowiązek zapewnienia prawidłowości wydatków ujmowanych w rocznym zestawieniu wydatków, o którym mowa w art. 138 lit. a rozporządzenia ogólnego.
- 4) W trakcie kontroli, o których mowa w pkt 2, weryfikacji może podlegać m.in.:
 - a) prawidłowość oceny i wyboru pośredników finansowych,
 - b) prawidłowość przekazywania środków do pośredników finansowych,
 - c) sposób weryfikacji kwalifikowalności wydatków,
 - d) zapewnienie możliwości ponownego wykorzystania środków zwróconych z inwestycji jeśli przewiduje to umowa o finansowaniu,
 - e) monitorowanie pośredników finansowych w zakresie obowiązków dotyczących udzielania wsparcia ostatecznym odbiorcom,
 - f) monitorowanie jakości portfela inwestycyjnego pozostającego w obsłudze pośredników finansowych,
 - g) prawidłowość realizacji obowiązków sprawozdawczych w zakresie działalności IF,
 - h) prawidłowość archiwizacji dokumentacji i zachowanie ścieżki audytu.

³⁶ Z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w art. 38 ust. 4 lit. d rozporządzenia ogólnego.

³⁷ Kontrole te prowadzone są także przez fundusz funduszy w instytucjach, z którym zawarł on umowę, o której mowa w art. 38 ust. 7 lit. b rozporządzenia ogólnego.

³⁸ Dotyczy także podmiotów wdrażających instrumenty finansowe poprzez fundusz funduszy.

- 5) Kontrole, o których mowa w pkt 2, ujmowane są w rocznych planach kontroli PO, gdzie dodatkowo, w sytuacji gdy kontrola ta jest prowadzona rzadziej niż raz w każdym roku obrachunkowym, IZ zawiera uzasadnienie obniżenia liczby tych kontroli.
- 6) Kontrola realizacji umowy o finansowaniu może podlegać zleceniu, o którym mowa w rozdz. 3 pkt 8 wytycznych.
- 7) Minimalny zakres weryfikacji wydatków w ramach IF obejmuje:
 - a) zgodność projektów wybieranych do wsparcia z mającymi zastosowanie przepisami prawa unijnego i krajowego, z programem operacyjnym oraz z umową o finansowaniu, o której mowa w pkt 2,
 - b) kontrolę projektów przeprowadzoną na dokumentach dostarczonych przez ostatecznego odbiorcę pomocy lub podmioty wdrażające IF³⁹, w celu sprawdzenia, czy produkty i usługi objęte wsparciem w ramach IF zostały dostarczone a poniesione wydatki są zgodne z biznesplanem i umową zawartą z podmiotem wdrażającym IF.
- 8) Kontrola, o której mowa w pkt 7 lit. b nie może być prowadzona w siedzibie ostatecznego odbiorcy (lub w miejscu realizacji przez niego inwestycji), z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w art. 40 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, oraz sytuacji, gdy IZ zidentyfikuje występowanie ryzyka uzasadniającego zastosowanie tego typu kontroli.
- 9) Kontrola dokumentów, potwierdzająca zachowanie ścieżki audytu, prowadzona jest przed uwzględnieniem wydatków IF w rocznych zestawieniach i ma na celu sprawdzenie kompletności i zgodności z przepisami prawa i procedurami dokumentacji, o której mowa w art. 9 ust. 1 lit. d rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014. Kontrola ta prowadzona jest na poziomie każdej instytucji zaangażowanej we wdrażanie IF w zakresie, w jakim jest ona obowiązana do przechowywania dokumentów.
- 10) Kontrola w momencie zamknięcia PO obejmuje co najmniej:
 - a) weryfikację finansową wydatków kwalifikowalnych w zakresie ich zgodności z warunkami, o których mowa w art. 42 rozporządzenia ogólnego,
 - b) weryfikację kompletności i zgodności z właściwymi przepisami i procedurami dokumentów, składających się na ścieżkę audytu, o których mowa w art. 9 ust. 1 lit. e rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014.
- 11) Kontrola krzyżowa IF stanowi dodatkowy mechanizm kontroli stosowany w celu eliminowania niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego, skutkującego lub mogącego skutkować przedstawieniem zawyżonych kwot wydatków kwalifikowalnych w dokumentach przekazywanych do Komisji Europejskiej przez państwo członkowskie w ramach procesu certyfikacji. Odpowiedzialność za sposób realizacji tej kontroli należy do komórki organizacyjnej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju

³⁹ W tym managera funduszu funduszy.

regionalnego, której minister powierzy te zadania w trybie regulaminowym. W sytuacji podejrzenia niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego komórka ta prowadzi czynności wyjaśniające we współpracy z właściwą IZ. IZ na wniosek tej komórki przekazuje kopie/wersje elektroniczne dokumentów lub stosowne wyjaśnienia.

- 12) Dane do prowadzenia kontroli krzyżowej IF przekazywane są przez beneficjenta i zatwierdzone przez IZ lub IP (której IZ delegowała część swoich kompetencji) w module *Instrumenty finansowe* w SL2014 w terminie nie dłuższym niż 20 dni roboczych od dnia przekazania informacji przez beneficjenta. Zatwierdzenie tych informacji nie oznacza, że wydatki te zostały zweryfikowane, a ich prawidłowość i kwalifikowalność ostatecznie potwierdzona.
- 13) Warunki prowadzenia kontroli krzyżowej IF opisano w załączniku nr 1.
- 14) W sytuacji powierzenia przez IZ wdrożenia IF Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu, warunków ujętych w pkt 1 nie stosuje się. Obowiązki związane z kontrolą projektu zapewniane są wówczas przez IZ, na podstawie dokumentów przekazanych zgodnie z art. 40 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, z uwzględnieniem art. 9 ust. 3 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014.
- 15) IZ opracowuje szczegółowe procedury przeprowadzania kontroli instrumentów finansowych, z wyjątkiem kontroli krzyżowej IF, oraz sposób postępowania w przypadku wykrycia nieprawidłowości.

Rozdział 7 – Kontrola na zakończenie realizacji projektu

- 1) Kontrola na zakończenie realizacji projektu obligatoryjnie przeprowadzana jest po złożeniu przez beneficjenta wniosku o płatność końcową, przed wypłaceniem środków na rzecz beneficjenta składającego ten wniosek albo przed potwierdzeniem prawidłowości wydatkowania środków przez beneficjenta w ramach projektu.
- 2) Kontrola na zakończenie realizacji projektu polega na potwierdzeniu na poziomie instytucji przeprowadzającej kontrolę, kompletności i zgodności z przepisami oraz właściwymi procedurami dokumentacji (w tym dokumentacji w wersji elektronicznej), dotyczącej wydatków ujętych we wnioskach o płatność beneficjenta, niezbędnej do zapewnienia właściwej ścieżki audytu. Kontrola ta nie jest ujmowana w rocznym planie kontroli, z zastrzeżeniem pkt 4⁴⁰.
- 3) Szczegółowe minimalne wymagania dotyczące ścieżki audytu, których spełnienie podlega, w odniesieniu do każdego projektu, kontroli na zakończenie realizacji, zostały określone w art. 25 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014.

⁴⁰ Kontrola na zakończenie, prowadzona w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta, ujmowana jest w rocznym planie kontroli zgodnie z załącznikiem nr 2 do wytycznych.

- 4) IZ/IP/IW może podjąć decyzję o sprawdzeniu w trakcie kontroli na zakończenie realizacji projektu efektu rzeczowego w miejscu jego realizacji lub w siedzibie beneficjenta. Kontrola jest wówczas prowadzona z uwzględnieniem warunków ujętych w rozdz. 5.2.
- 5) Przy dokumentowaniu wyników kontroli na zakończenie realizacji projektu nie stosuje się art. 25 ustawy wdrożeniowej, z wyjątkiem części fakultatywnej tej kontroli, o której mowa w pkt 4.
- 6) IZ/IP/IW (nie dotyczy Koordynatora EWT) informuje beneficjenta o dacie rozpoczęcia okresu, o którym mowa w art. 140 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, uwzględniając jednocześnie w przekazywanej informacji terminy, wynikające m.in. z art. 23 ust. 3 ustawy wdrożeniowej. Zaleca się przyjęcie jednolitego sposobu wyliczania terminu, o którym mowa w art. 140 ust. 1, poprzez zastosowanie zasady, o której mowa w art. 140 ust. 1 akapit 3 rozporządzenia ogólnego.
- 7) Kontrola na zakończenie realizacji projektu podlega rejestracji w SL2014.
- 8) Szczegółowe warunki, na jakich odbywa się kontrola na zakończenie realizacji projektu, określa IZ.

Rozdział 8 – Kontrola trwałości projektu

- 1) Kontroli trwałości podlega, co do zasady, projekt obejmujący inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne, z uwzględnieniem przypadku projektów, o których mowa w art. 71 ust. 3 rozporządzenia ogólnego.
- 2) Kontrola trwałości jest prowadzona w okresie pięciu lat od daty dokonania płatności końcowej na rzecz beneficjenta. Okres ten może być skrócony do trzech lat w zakresie utrzymania inwestycji lub miejsc pracy w projekcie beneficjenta, który jest mikro, małym lub średnim przedsiębiorcą.
- 3) Kontrola trwałości służy sprawdzeniu, czy w odniesieniu do współfinansowanych projektów nie zaszła jedna z okoliczności, o których mowa w art. 71 rozporządzenia ogólnego.
- 4) Korekty finansowe związane z naruszeniem zasady trwałości projektu, powinny być proporcjonalne do okresu, w którym nie spełniono wymogów trwałości projektu.
- 5) Kontrola trwałości może być prowadzona w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta na próbie. Kontrole te prowadzone są wówczas zgodnie z warunkami określonymi w rozdz. 5.2, z zastrzeżeniem innego zakresu przedmiotowego, niż wynikający z rozdz. 5.2 pkt 1.
- 6) Kontrola trwałości może być rozszerzona o kontrolę innych elementów podlegających weryfikacji po zakończeniu realizacji projektu, np.:
 - a) występowania podwójnego finansowania, zwłaszcza w kontekście możliwości zmiany kwalifikowalności podatku od towarów i usług,

- b) generowania dochodu w projekcie,
- c) zachowania celu projektu, definiowanego poprzez osiągnięcie i utrzymanie wskaźników rezultatu,
- d) poprawności przechowywania dokumentów,
- e) zachowania zasad informacji i promocji projektu,
- f) zachowania zasad udzielenia pomocy publicznej.

Elementy podlegające weryfikacji po zakończeniu realizacji projektu mogą być sprawdzane w trakcie kontroli odrębnych.

- 7) Kontrole trwałości projektu podlegają rejestracji w SL2014.
- 8) Po zakończeniu okresu trwałości projektu, IZ (nie dotyczy Koordynatora EWT) zapewni prowadzenie kontroli mającej na celu weryfikację zgodności projektu z prawem unijnym i krajowym, w szczególności z aktami, o których mowa w art. 23 ust. 3 ustawy wdrożeniowej.

Rozdział 9 – Roczne plany kontroli

- 1) Roczny plan kontroli PO sporządza IZ dla całego PO.
- 2) IP, IW oraz KK sporządzają roczne plany kontroli instytucji lub projektów, odnośnie których mają obowiązek prowadzenia kontroli w związku z realizacją zadań powierzonych im zgodnie z art. 10 ust. 1 lub ust. 2 ustawy wdrożeniowej albo powierzonych im na podstawie art. 12 ust. 2 i 3 ustawy wdrożeniowej. Roczny plan kontroli IP lub KK akceptuje IZ. Roczny plan kontroli IW akceptuje IP, o ile IZ nie zastrzeże tej kompetencji dla siebie.
- 3) Roczne plany kontroli PO lub aktualizacje zaakceptowanych wcześniej rocznych planów kontroli (z wyszczególnionymi zmianami) przekazywane są przez IZ do akceptacji IK UP. Zaakceptowane roczne plany kontroli PO są przekazywane w wersji elektronicznej przez IK UP do wiadomości Instytucji Audytowej.
- 4) Roczny plan kontroli PO przygotowywany jest na okres roku obrachunkowego. Jest on przekazywany do IK UP najpóźniej do dnia 15 maja roku, w którym rozpoczyna się rok obrachunkowy ujmowany w planie. IK UP zajmuje stanowisko wobec przedłożonego rocznego planu kontroli do dnia 15 czerwca roku, w którym roczny plan kontroli został przedłożony. IZ, uwzględniając zapisy wytycznych, określa szczegółowo jakie elementy powinny zawierać roczne plany kontroli IP, IW lub KK oraz warunki, zgodnie z którymi plany te są sporządzane, przekazywane, weryfikowane i zatwierdzane.
- 5) Minimalny zakres informacji oraz struktura rocznego planu kontroli PO zostały określone w załączniku nr 2 do wytycznych.
- 6) Informacje sprawozdawcze z realizacji rocznych planów kontroli są przekazywane IZ (nie dotyczy koordynatora EWT) w celu sporządzenia *Rocznego podsumowania*

końcowych sprawozdań z audytu i przeprowadzonych kontroli za rok obrachunkowy, o którym mowa w art. 63 ust. 5 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046.

- 7) Sposób sporządzania rocznego podsumowania, o którym mowa w pkt 6, w tym zakres informacji tam ujętych określono w wytycznych Komisji Europejskiej pn. *Wytyczne dla państw członkowskich dotyczące sporządzania deklaracji zarządczej i rocznego podsumowania.*
- 8) Niezależnie od informacji sprawozdawczych, o których mowa w pkt 6, IZ przekazuje do IK UP za każdy rok budżetowy dane na temat kontroli, zgodnie z wytycznymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie sprawozdawczości.

Rozdział 10 – Kontrole w trybie doraźnym

- 1) Przewiduje się możliwość przeprowadzania kontroli w trybie doraźnym w odniesieniu do wszystkich rodzajów kontroli, o których mowa w rozdz. 3 pkt 1, 2 i 6 oraz w rozdz. 6 pkt 1 lit. a-d.
- 2) Kontrole w trybie doraźnym realizowane są w szczególności:
 - a) w odniesieniu do kontroli systemowych – gdy instytucja delegująca uprawnienia do IP lub IW lub innych podmiotów lub powierzająca zadania WS lub KK ma uzasadnione podejrzenie wystąpienia poważnych defektów w skutecznym funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli, wynikających z działania lub zaniechania instytucji zaangażowanej w systemie wdrażania, której uprawnienia powierzyła,
 - b) w odniesieniu do weryfikacji wydatków w rozumieniu rozdz. 5 wytycznych:
 - gdy IZ lub instytucja podpisująca umowę z beneficjentem⁴¹/KK/Koordinator EWT ma uzasadnione podejrzenie występowania nieprawidłowości w projekcie,
 - w sytuacji podjęcia decyzji przez IK UP o konieczności przeprowadzenia kontroli krzyżowej koordynowanej.
- 3) Przeprowadzenie doraźnej kontroli w miejscu realizacji projektu może być nakazane przez instytucję nadrzędną, przy czym IZ może zlecić na piśmie wykonanie kontroli doraźnej zarówno IP, jak i IW. Instytucja nakazująca przeprowadzenie kontroli doraźnej czyni to dbając o zachowanie zasady bezstronności przez instytucję kontrolującą.
- 4) Narzędzie Arachne może być wykorzystywane do analizy informacji, dostarczając przesłanek do wszczęcia kontroli w trybie doraźnym⁴².

⁴¹ Dotyczy też ostatecznego odbiorcy IF.

⁴² Narzędzie, o którym mowa w wytycznych Komisji Europejskiej pn. *Ocena ryzyka nadużyć finansowych oraz skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych.*

- 5) Kontrole w trybie doraźnym, o których mowa w pkt 2 lit. a, mogą być prowadzone przez IZ w każdej z instytucji systemu wdrażania PO, za który IZ odpowiada. IP mogą prowadzić te kontrole w każdej IW, której powierzyły swoje zadania.
- 6) Kontrola w trybie doraźnym jest przeprowadzana z uwzględnieniem – w odpowiednim zakresie – warunków, o których mowa w wytycznych, w odniesieniu do kontroli systemowej, jak również weryfikacji wydatków. W przypadku kontroli w trybie doraźnym etap przekazania zawiadomienia o kontroli nie jest obligatoryjny.
- 7) Szczegółowe warunki prowadzenia kontroli systemowej i weryfikacji wydatków w trybie doraźnym opracowuje IZ.
- 8) Kontrole w trybie doraźnym nie są ujmowane w RPK.

Rozdział 11 – Środki zwalczania nadużyć finansowych

- 1) IZ (nie dotyczy koordynatora EWT) ma obowiązek opracowania dokumentu w zakresie zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów w ramach PO⁴³.
- 2) Zakres minimalny dokumentu, o którym mowa w pkt 1, obejmuje:
 - a) wykrywanie i identyfikację nadużyć finansowych przez instytucje systemu wdrażania PO,
 - b) procedury antykorupcyjne stosowane w instytucjach systemu wdrażania PO, gwarantujące przejrzystość działań tych instytucji⁴⁴,
 - c) opis zasad postępowania z informacją o możliwych nadużyciach finansowych, pozyskaną ze źródeł zewnętrznych,
 - d) mechanizmy implementowane w PO w celu zapobiegania korupcji w zamówieniach,
 - e) działania o charakterze informacyjnym w zakresie zapobiegania nadużyciom i korupcji na poziomie IZ/IP/IW/Beneficjent.Opracowując dokument, IZ powinna wziąć pod uwagę w sposób szczególny zapewnienie jego zgodności z wytycznymi Komisji Europejskiej pn. *Ocena ryzyka nadużyć finansowych oraz skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych*, z *Wytycznymi Komisji Europejskiej dla państw członkowskich dotyczącymi procedury desygnacji*, a także z wymaganiami ujętymi w art. 61 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 2018/1046.
- 3) Po opracowaniu dokumentu, o którym mowa w pkt 1⁴⁵, oraz po jego każdorazowej aktualizacji, jego wersja elektroniczna przekazywana jest do IK UP za pośrednictwem adresu mailowego: anti_fraud@miir.gov.pl.

⁴³ Konflikt interesów w rozumieniu art. 61 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046.

⁴⁴ W tym mechanizmy przeciwdziałania przypadkom konfliktu interesów.

⁴⁵ Istnieje możliwość opracowania kilku dokumentów dla PO obejmujących minimalny zakres wskazany w pkt 2.

ZAŁĄCZNIK NR 1 - WARUNKI PROWADZENIA KONTROLI KRZYŻOWYCH IF W PERSPEKTYWIE FINANSOWEJ 2014-2020

Prowadzenie kontroli krzyżowych IF wynika z art. 65 ust. 11 rozporządzenia ogólnego oraz wytycznych Komisji Europejskiej *Guidance for Member States on Article 37 (7) (8) (9) CPR – Combination of support from a financial instrument with other support (EGESIF 15 0012-02)*. Kontrola krzyżowa IF stanowi dodatkowy mechanizm kontroli stosowany w celu eliminowania niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego, skutkującego lub mogącego skutkować przedstawieniem zawyżonych kwot wydatków kwalifikowalnych w dokumentach przekazywanych do Komisji Europejskiej przez państwo członkowskie w ramach procesu certyfikacji. Kontrola krzyżowa instrumentów finansowych (dalej jako IF) realizowana jest przez komórkę organizacyjną urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, której w trybie regulaminowym powierzono zadanie realizacji kontroli krzyżowej horyzontalnej⁴⁶ (dalej w załączniku jako: MliR ds. kontroli krzyżowej IF). Czynności wyjaśniające prowadzi MliR ds. kontroli krzyżowej IF z IZ.

1. Eliminacja niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego

- Niewłaściwe łączenie wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego

Przez „niewłaściwe łączenie wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego” należy rozumieć sytuację, w której wydatki:

- uzyskały dofinansowanie (lub zostały sfinansowane) z pożyczki udzielonej ze środków unijnych lub z komercyjnej pożyczki uzyskanej dzięki poręczeniu/gwarancji z tych środków oraz
- uzyskały dofinansowanie (lub zostały już sfinansowane) w ramach innego projektu współfinansowanego ze środków unijnych,

a całkowita suma wydatków kwalifikowalnych przedstawionych do wsparcia przekroczy 100% kwalifikowalnych wydatków danego przedsięwzięcia (przykłady ujęto w pkt 3).

- Udzielanie wsparcia w ramach IF

Zgodnie z art. 37 ust. 9 rozporządzenia ogólnego, IF nie mogą być wykorzystywane w charakterze zaliczkowego finansowania dotacji.

Właściwa instytucja przyjmuje oświadczenie od Wnioskodawcy, że jego wniosek zasady tej nie narusza oraz że korzystając ze środków unijnych nie dopuści do sytuacji niewłaściwego

⁴⁶ Bez kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 14-20 i PO RYBY.

łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego. Oświadczenie może być zastąpione odpowiednim wpisem w umowie inwestycyjnej.

- Udzielanie wsparcia dotacyjnego

Zgodnie z art. 37 ust. 9 rozporządzenia ogólnego, dotacje nie mogą być wykorzystywane na spłatę wsparcia otrzymanego z IF.

Właściwa instytucja przyjmuje oświadczenie od Wnioskodawcy, że jego wniosek zasady tej nie narusza oraz że korzystając ze środków unijnych nie dopuści do sytuacji niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego. Oświadczenie może być zastąpione odpowiednim wpisem w umowie o dofinansowanie.

2. Kontrola krzyżowa IF - ostatecznych odbiorców

Kontrola krzyżowa w tym zakresie dotyczy:

- a) ostatecznych odbiorców IF, którzy jednocześnie realizują projekt dotacyjny,
- b) ostatecznych odbiorców IF, którzy podpisali co najmniej dwie umowy w ramach IF.

Kontrolę prowadzi MliR ds. kontroli krzyżowej IF, losując co pół roku próbę do kontroli. Próba obejmuje min. 5% podmiotów spośród grup zdefiniowanych w lit. a) i b). Wyodrębnienie podmiotów, o których mowa w lit. a) i b) dokonywane jest na podstawie danych ujętych w raportach zdefiniowanych w OBIEE przez Administratorów Merytorycznych IK UP.

Dla podmiotów wylosowanych do kontroli krzyżowej, MliR ds. kontroli krzyżowej IF pozyskuje dane dotyczące wydatków kwalifikowalnych sfinansowanych w ramach IF. Dane te obejmują następujący zakres informacji: NIP ostatecznego odbiorcy, datę podpisania umowy kredytu/gwarancji/innej w ramach IF, szczegółowy cel przeznaczenia środków pożyczki/kredytu/kredytu objętego gwarancją/instrumentów kapitałowych, kwota wliczana do limitu wydatków kwalifikowalnych wraz z danymi szczegółowymi z posiadanej dokumentacji finansowo-księgowej (jeśli dostępna).

Na podstawie właściwych danych MliR ds. kontroli krzyżowej IF sprawdza, czy istnieje podejrzenie niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego.

Czynności wyjaśniające prowadzą: MliR ds. kontroli krzyżowej IF wraz z właściwymi IZ.

IZ odpowiadają za wycofanie wydatków nieprawidłowo poniesionych i za nakładanie korekt finansowych⁴⁷.

⁴⁷ Co do zasady – korekty dokonuje instytucja, która udzieliła wsparcia jako druga oraz następna, z zastrzeżeniem sytuacji wystąpienia nadużycia finansowego, gdzie korekcie podlega każdy wydatek.

3. Przykłady niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego⁴⁸

W sytuacji, gdy przedsiębiorca zamierza wziąć pożyczkę (udzieloną ze środków unijnych albo poręczoną takimi środkami) na 400 000 zł na sfinansowanie maszyny wartej 500 000 zł i w ramach innego projektu współfinansowanego ze środków unijnych ubiega się o dofinansowanie kosztów zakupu tej maszyny, przedstawiając wydatki kwalifikowalne w kwocie wyższej niż 100 000 zł, to sytuacja taka stanowi niewłaściwe łączenie wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego.

Kluczowe jest przy tym, że w kontekście zakazu niewłaściwego łączenia wsparcia IF i wsparcia dotacyjnego koszt maszyny (500 000 zł) stanowi limit wydatków kwalifikowalnych, jakie mogą być przedstawione do rozliczenia z Komisją Europejską w ramach różnych projektów dofinansowanych ze środków unijnych. W zależności od rodzaju otrzymanego wsparcia, wydatkami kwalifikowalnymi wliczanymi do tego limitu będą:

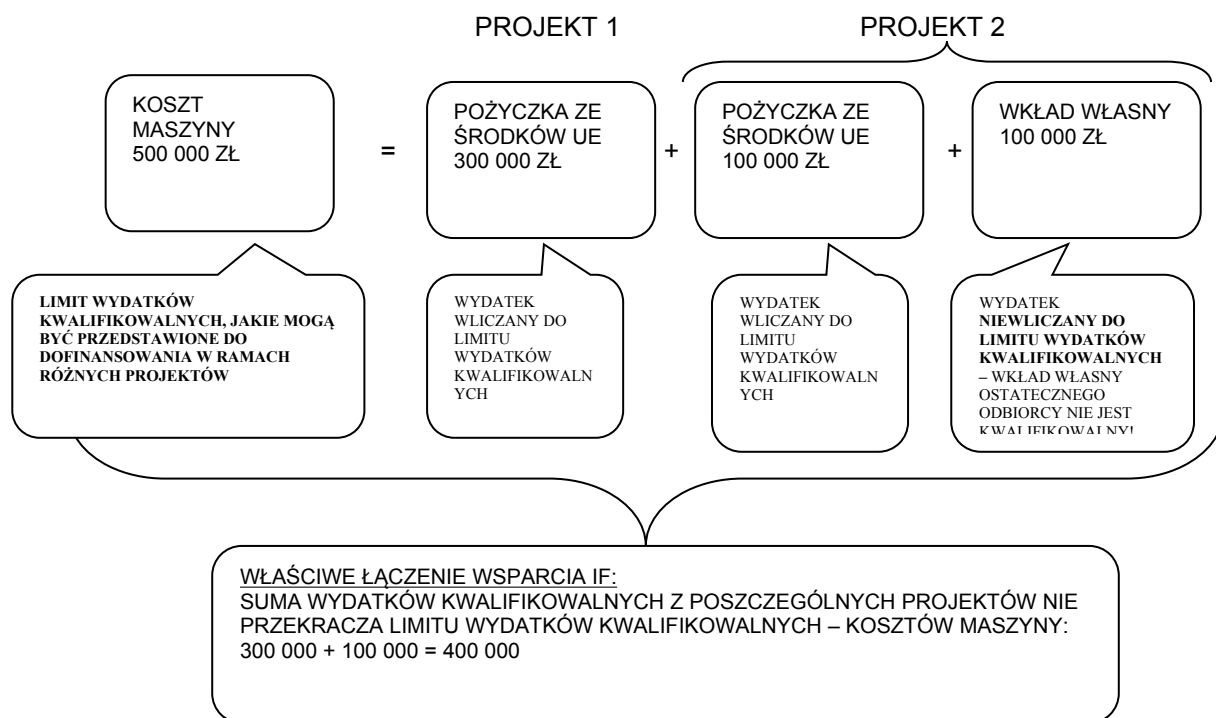
- w przypadku dotacji – całkowite koszty kwalifikowalne przedstawiane przez beneficjenta do dofinansowania,
- w przypadku pożyczki – kwota pożyczki wypłacona ostatecznemu odbiorcy,
- w przypadku gwarancji/poręczenia – kwota kredytu/pożyczki objętej gwarancją/poręczeniem (Wyjaśnienie: zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej, w przypadku gwarancji/poręczeń współfinansowanych z funduszy UE, zasady kwalifikowania wydatków powinny mieć zastosowanie do całej kwoty poręczanej pożyczki. W rezultacie cała kwota pożyczki musi spełniać zasady kwalifikowalności. Zasady łączenia różnych rodzajów wsparcia odnoszą się również do całej kwoty pożyczki. Dlatego cała wartość kredytu/pożyczki objętej gwarancją/poręczeniem jest wliczana do limitu wydatków kwalifikowalnych.

⁴⁸ Przykłady te mogą znaleźć zastosowanie przy sporządzaniu wzorów oświadczeń, o których mowa w pkt 1.

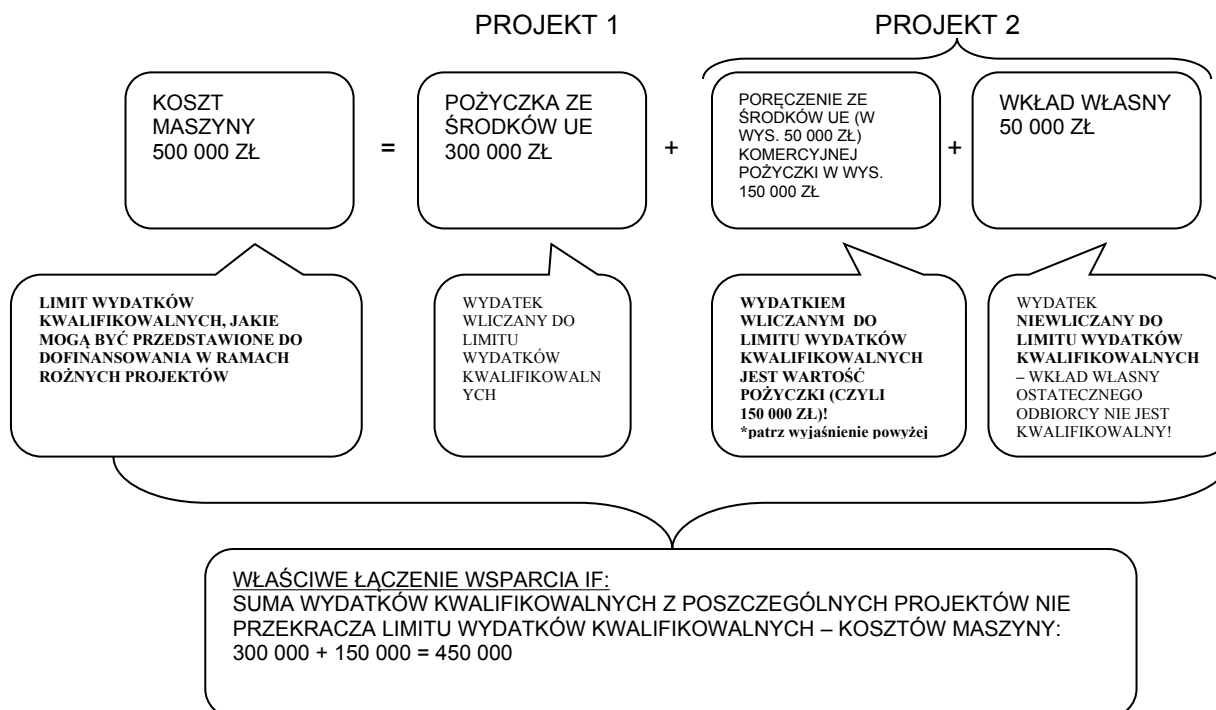
Przykład 1.

Rozumienie pojęć użytych w przykładach:

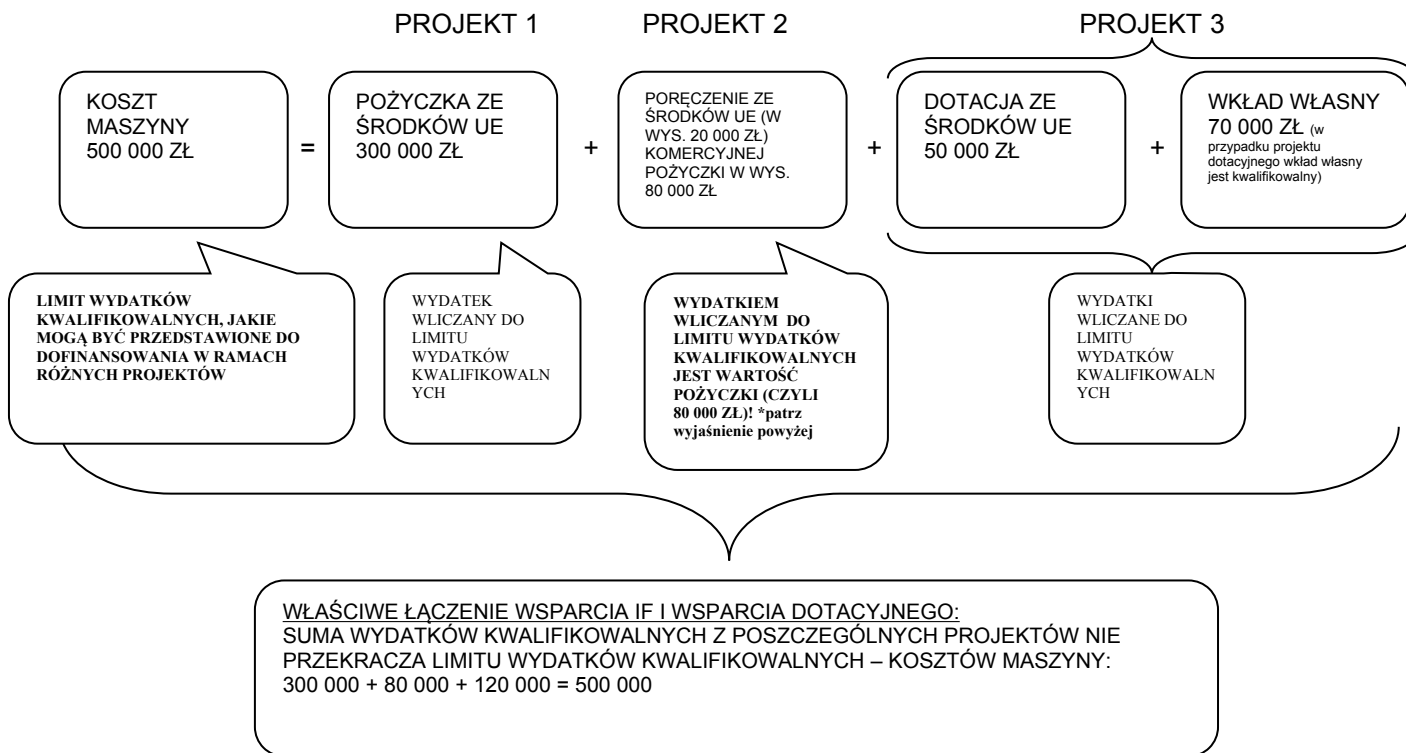
- „pożyczka ze środków UE” – środki przekazane ostatecznemu odbiorcy, które stanowią wydatki kwalifikowalne,
- „wkład własny” (w przykładzie 1 i 2) – wkład własny ostatecznego odbiorcy.

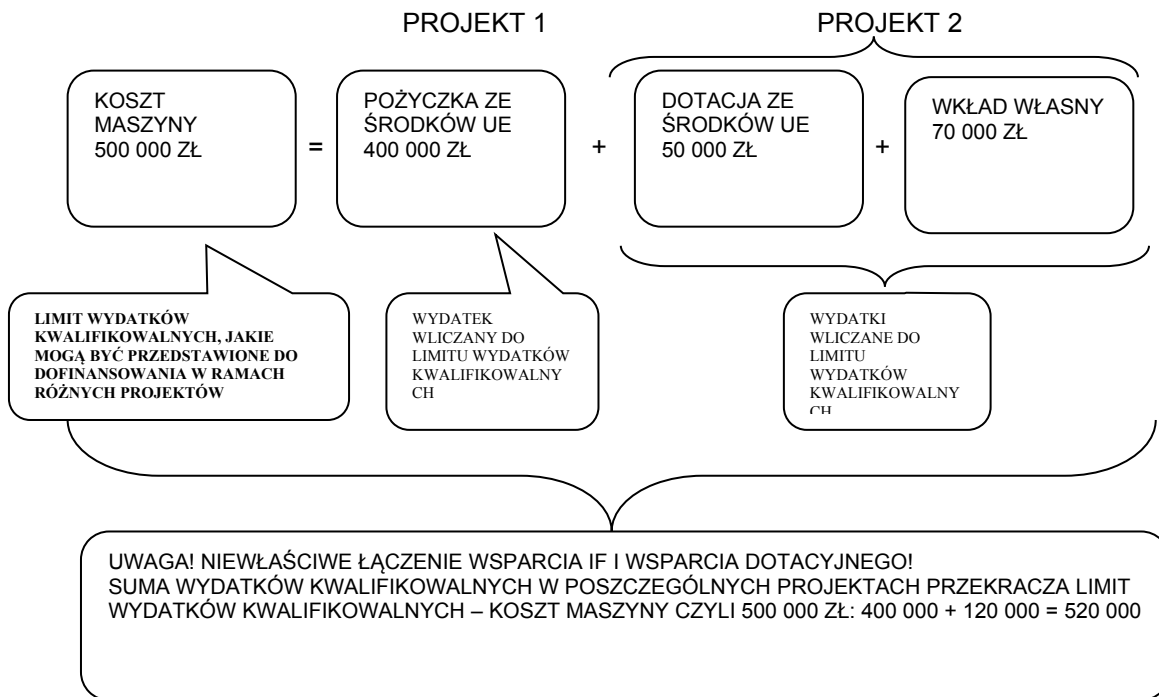
Przykład 2.

Przykład 3.

Przykład 4.

ZAŁĄCZNIK NR 2 - MINIMALNY ZAKRES INFORMACJI ORAZ STRUKTURA ROCZNEGO PLANU KONTROLI

- 1) Roczny plan kontroli składa się z następujących części:
 - a) opis uwarunkowań prowadzenia procesu kontroli w danym roku obrachunkowym,
 - b) plan kontroli systemowych,
 - c) warunki kontroli projektów.
- 2) W przypadku PO, w których systemie wdrażania nie występują IP lub IW lub podmioty wdrażające IF lub inne podmioty, którym IZ powierzyła zadania, określone w art. 10 ust. 1 ustawy wdrożeniowej, przygotowując plan kontroli, IZ nie przygotowuje planu kontroli systemowych.
- 3) Opis uwarunkowań, o których mowa w pkt 1 lit. a zawiera:
 - a) zwięzły opis struktury instytucjonalnej odpowiedzialnej za prowadzenie kontroli, w tym liczba osób i etatów zaangażowanych w proces kontroli w ramach PO (łącznie w proces weryfikacji wniosków o płatność, kontroli systemowych, kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta, kontroli krzyżowych, kontroli procedur w zakresie udzielania zamówień i innych kontroli) w podziale na instytucje zaangażowane w proces kontroli w ramach PO,
 - b) krótki opis dokumentów, w których w ramach PO ujęto procedury związane z realizacją kontroli (dodatkowo – omówienie zakresu tych regulacji),
 - c) w odniesieniu do kontroli systemowej, w przypadku wyłonienia mniejszej liczby podmiotów do kontroli – opis metodyki doboru tych podmiotów⁴⁹, zaś w przypadku wyboru procesów – opis metodyki doboru tych procesów,
 - d) założenia metodyki:
 - doboru próby dokumentów do kontroli wniosków o płatność,
 - doboru próby projektów do kontroli w miejscu realizacji lub siedzibie beneficjenta, w tym kontroli trwałości⁵⁰,
 - doboru do kontroli projektów zintegrowanych, partnerskich, hybrydowych lub grantowych w miejscu ich realizacji lub w siedzibie beneficjenta – jeśli metodyka w tym zakresie została przygotowana odrębnie od metodyki doboru próby projektów do kontroli.

⁴⁹ Z uwzględnieniem analizy ryzyka, o której mowa w rozdziale 4 pkt 6 wytycznych.

⁵⁰ W rocznym planie kontroli należy unikać powielania informacji wymaganych w tym tiret i ujmowania ich w późniejszej części planu, zwłaszcza w części wymaganej zgodnie z pkt 6.

- 4) Plan kontroli systemowych, o którym mowa w pkt 1 lit. b, zawiera informacje w następującym układzie:

Tabela 1. Wzór tabeli z układem chronologicznym i tematycznym

Miesiąc /kwartał	Instytucja kontrolująca	Instytucja kontrolowana	Kontrolowane procesy	Czas trwania kontroli	Liczebność zespołu kontrolnego	Informacje dodatkowe

- 5) Dodatkowo, w części planu, o którym mowa w pkt 1 lit. b, sporządza się plan kontroli umów o finansowaniu, o których mowa w rozdz. 6 pkt 1 lit. a wytycznych. Informacje przedstawia się zgodnie ze wzorem, określonym w pkt 4.
- 6) Warunki kontroli projektów, o których mowa w pkt 1 lit. c, zawierają co najmniej:
- określenie wielkości próby projektów (liczba lub odsetek projektów) do kontroli w ramach danego PO, zgodnie z przyjętą metodyką, o której mowa w pkt 3 lit. d tiret drugie i trzecie,
 - informacje na temat planowanego zlecenia działań kontrolnych podmiotom zewnętrznym w danym roku (w tym orientacyjna liczba planowych do zlecenia kontroli),
 - opis fakultatywnych procesów kontroli⁵¹ realizowanych w ramach PO.
- 7) IZ może załączyć do rocznego planu kontroli harmonogram kontroli dużych projektów. Zmiany przedmiotowego harmonogramu w trakcie roku obrachunkowego nie będą wiązały się z obowiązkiem aktualizacji całego RPK i nie będą podlegać akceptacji IK UP.
- 8) IZ może załączyć do rocznego planu kontroli harmonogram kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta. Zmiany przedmiotowego harmonogramu w trakcie roku obrachunkowego nie będą wiązały się z obowiązkiem aktualizacji całego RPK i nie będą podlegać akceptacji IK UP.

⁵¹ Procesy fakultatywne z punktu widzenia tych wytycznych.